

Program prevence a minimalizace šikany

Charakteristika šikany

Šikana je jakékoli chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného člověka, případně skupinu lidí. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Může se realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování tj. opakování a záměrnost. Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu.

Program prevence a minimalizace výskytu šikany ZŠ Sloup

1. Pravidelně zmapovat situaci v třídních kolektivech:

Úvodní měření

Na začátku školního roku provádí metodik prevence Mgr. Monika Gregorová na 1. stupni ZŠ a Mgr. Dita Látalová na 2. stupni ZŠ sociometrická měření v jednotlivých třídách.

Měření v průběhu školního roku

V průběhu školního roku se po realizaci preventivních programů proti šikaně provádí mapování výskytu šikany pomocí standardizovaných dotazníků.

2. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů. Předávání informací na pedagogických poradách a poradách metodiků prevence.
3. Poradenské služby zajišťuje Školní poradenské pracoviště ZŠ Sloup
4. Vytvoření krizového scénáře při podezření na šikanu – informace a předání všem pedagogům na zahajovací pedagogické poradě.

5. Zavedení třídnických hodin zaměřených na preventivní působení na žáky s ohledem na zdravý vývoj vztahů ve třídních kolektivech a snaha o pozitivní klima ve třídě a ve škole.
6. Pravidelně informovat rodiče a spolupracovat s nimi při prevenci, výskytu a řešení šikany ve škole.

Aktivity v rámci spolupráce rodiny a školy

- škola informuje rodiče o výskytu šikany
- rodiče informují školu o podezření na šikanování
- vzájemná spolupráce
- konzultační dny
- školská rada
- Den otevřených dveří
- třídní schůzky
- školní občasník
- internetové stránky školy
- informační leták
- akce pro rodiče a děti organizované školou
-

Nabídka poradenských služeb

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVIŠTĚ spcsloup@seznam.cz, tel. 516 412 423

- výchovný poradce Mgr. Michaela Matějková
- metodik prevence pro 1. stupeň Mgr. Monika Gregorová
- metodik prevence pro 2. stupeň Mgr. Dita Látalová
- speciální pedagog Mgr. Hana Němcová
- školní psycholog Mgr. Michaela Rašková

EXTERNÍ SPOLUPRÁCE:

- Pedagogicko psychologická poradna Blansko www.pppblansko.cz
- spolupráce s okresní metodičkou prevence Mgr. Michaelou Raškovou raskova@pppblansko.cz
- Pedagogicko psychologická poradna Boskovice www.pppboskovice.cz
- Středisko výchovné péče Brno www.dum-brno.cz
- Ordinance praktického lékaře pro děti a dorost MUDr. Jaroslava Pořízková
516 435 411
- Odbor sociálních věcí – Oddělení sociálně-právní ochrana dětí
<http://www.blansko.cz/urad/odbory/socialni/ospo-ochrana-deti.php>
- Preventivně informační skupina Policie ČR krrpb.pio.bkvy@pcr.cz

7. Spolupracovat se specializovanými zařízeními a s ostatními školami v okolí při přírodném výskytu a řešení šikany

Prevence ve výuce

Základním předpokladem pro zdravý vývoj vztahů v třídním kolektivu je utváření pozitivního klimatu třídy, jehož předpoklady jsou:

- možnost dětí zapojit se do dobře organizované práce, v klidu, s důvěrou v úspěch a ve vlastní schopnosti

- práce bez stresu, ponižování, ztrapňování, nezdravého srovnávání
- práce podle vytvořených a dohodnutých pravidel, jejich soustavné a důsledné dodržování
- komunikace, spolupráce mezi učitelem a žáky a žáky navzájem (práce v komunitním kruhu, skupinové vyučování apod.)
- možnost otevřeného vyjadřování a zpětné vazby
- utváření a budování učitelské autority na solidních základech vychovatelské role, vědomostí, organizačních schopností a osobních vlastností

Prevence ve třídnických hodinách

Třídnické hodiny jsou realizovány vždy v pondělí 1. vyučovací hodinu. Třídní učitelé se při třídnických hodinách zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy a provádějí zpětnou vazbu uplynulého období s rozbohem.

Žáci jsou seznamováni s následujícími tématy a jsou u nich rozvíjeny tyto dovednosti:

- Co je a co není šikana.
- Co je a co není „bonzování“.
- Jakým způsobem se zastat oběti.
- Jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého.

Prevence mimo vyučování

Pedagogové dbají na dohled rizikových míst během přestávek. Spolupráce s Úřadem městyse Sloup.

Postup řešení šikanování

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování (metodici prevence Mgr. Monika Gregorová, Mgr. Dita Látalová). Při zjištění výskytu šikany v počátečním stádiu škola postupuje podle vytvořeného krizového scénáře (viz příloha). Při pokročilých stádiích šikany je nutná spolupráce s dalšími institucemi a orgány:

PPP Blansko – Mgr. Michaela Rašková
 Středisko výchovné péče
 Orgán sociálně právní ochrany dítěte
 Policie ČR

Výchovná opatření

Odkaz na Metodický pokyn MŠMT

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-pokyny>

Ve školním řádě http://www.zssloup.net/dokumenty/skolni_rad.doc

jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Při řešení výskytu šikany a pro nápravu situace je nutná práce s třídním kolektivem (viz příloha), ať už v rámci třídnických hodin nebo zajištěním programů realizovaných odborníky. Dále se doporučuje pracovat s agresorem, s obětí popř. zprostředkovat speciální péči odborníků.

Příloha č. 1

Krizový scénář - Počáteční stádium

Jak postupovat při objevení problému (informací od rodičů, žáků, vlastním pozorováním):

- *nahlášení TU – ŠMP + VP – zvolí strategii řešení*

1. krok - Odhad závažnosti onemocnění *informovat ŠMP pro 2. stupeň Mgr. Ditu Látalovou, ŠMP pro 1. stupeň Mgr. Moniku Gregorovou a VP Michaelu Matějkovou (popř. TU)- dále v textu ŠMP, VP a TU*

- velmi důležité je určit, jestli daný problém vyřeším (je to moje?) a nebo jestli už problematika patří odborníkům (počáteční stádium, pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč)

4 kritéria:

- a) způsob chování a vypovídání obětí a svědků, je to moje pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním (viz. tabulka)
- b) závažnost a četnost agresivních projevů
- c) čas – jak dlouho šikanování trvá
- d) počet agresorů a obětí

Oznámení vedení školy, nástin řešení a vymezení rolí (kdo, co bude dělat – jednotný postup)

2. krok - Rozhovor s informátory a obětí *provádí ŠMP + VP - kabinet*

- **rozhovor s informátory (rodič, kamarád, kolega – kdokoliv kdo na problém upozorní)**

- nereagovat obranně
- nezpochybňovat
- **důležité je chránit zdroj a obsah informací!**
- dostanu-li signál od kohokoli – začnu třídu pozorovat (přímé varovné signály – ověřování informací)
- důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat i jakoukoli „scifi“ výpověď ověřit
- po odchodu informátora si vše zapsat

- **rozhovor s obětí**

- **! rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli – možná pomsta agresorů**
- nereagovat obranně
- nezpochybňovat
- empatie, otevřenost
- důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat i jakoukoli „scifi“ výpověď ověřit
- *neslibovat něco, co nemůžu splnit*
- důležité vše zapsat pro další potřebu

3. krok - Nalezení vhodných svědků *ŠMP, VP, TU*

- **spolupráce s informátory a oběťmi – vytipování svědků**

- důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie oběti)

- ! nevybíráme si podle svých sympatií a podle jejich chování

- *výslech svědků nelépe mezi čtyřma očima* (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (ochrana oběti)

4. krok – Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

- rozhovory individuálně !

- nesmí se konfrontovat oběti s agresorem, ani jejich zákonní zástupci- přecházení konfliktu! – viz. trojrozměrný pohled – šikana jako závislost
- **konfrontace svědků** (ale i tak max. 2 spolu) - pouze při protichůdných informacích

5. krok – Ochrana oběti

- zvýšená pozornost ve školním klimatu (třídním)
- zpřísnit dozory (ošetřit pohyb dětí na záchodech, cestě do školy) a časté nahlížení do třídy o přestávce (nenápadně)
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení nechat oběť doma
- doporučit rodičům psychologa PPP či jinou instituci
- Pedagogicko-psychologická poradna Blansko
- praktický lékař

6. krok – Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

- vnější obraz šikanování! (popis nemocného čili patologického chování)

- nutnost poskládané mozaiky informací, (důkazy, musím mít jistotu o tom, co se ve třídě děje - vztahy)
- konfrontace A – A (při rozporuplnosti informací – opět max. 2)

2 linie – rozdělení řešení:

7. krok – Linie A – výchovná komise –

- za účasti vedení školy + metodik prevence + výchovný poradce + třídní učitel + rodič + odborník = seznámení s problémem (postihy agresorů – odkaz na Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, čl. 5 – výchovná opatření)

- Nástin struktury výchovné komise:

- Úvod, přivítání – *vedení školy*
- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – *vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)*
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – *vedení školy*
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – *vedení školy*
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - *TU*
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - *TU*
- **Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy**

Pozn. zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.

Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje (datum, struktura, závěr (na čem jsme se dohodli) podpisy všech zúčastněných, souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

8. krok – Linie O – rozhovor se zákonnými zástupci obětí – TU, ŠMP, VP (popř. vedení školy)

- jiný den než výchovná komise, !individuální setkání
- sdělení zákonným zástupcům, co jsme v dané věci zjistili (závěry zjištění, domluva na dalších opatřeních)
- časový horizont pro sledování situace (14 dní informace o situaci – rodinné a školní klima)

- spolupráce (ochrana oběti)

Kontakt na instituce / odborník:

Pedagogicko-psychologická poradna Blansko www.pppblansko.cz

Ordinace praktického lékaře pro děti a dorost MUDr. Jaroslava Pořízková

516 435 411

Středisko výchovné péče Brno www.dum-brno.cz

9. krok – Práce s celou třídou

- uzavření celé záležitosti vedením školy ve třídě (VP, ŠMP, TU)

- nastavení pravidel – charta třídy (nutno dodržovat všichni!) TU + ŠMP a informování ped. sboru
- ozdravění třídy – dlouhodobý proces
- třídu neustále sledovat
- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou)

Prevence – kamarádké vztahy a bezpečné klima.

Příloha č. 2

Krizový scénář – práce se třídou

Informace (informátor, kdokoliv kdo na problém upozorní)

!Odhad závažnosti onemocnění – zvážit stádia (počáteční, pokročilé, neobvyklá forma šikany)

4 kritéria:

- a) způsob chování a vypovídání obětí a svědků, je to moje pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním (viz. tabulka),
- b) závažnost a četnost agresivních projevů,
- c) čas – jak dlouho šikanování trvá,
- d) počet agresorů a obětí.

Oznámení vedení školy, nastín řešení a vymezení rolí (kdo, co bude dělat – jednotný postup).

!!Správné řešení u případů šikanování mezi dětmi a mládeží záleží na Vaší jednotnosti a důslednosti.

Popis pásma mapující vztahy v třídním klimatu:

1. techniky – mapující klima ve třídě (ŠMP)

- výběr technik cílených pro tuto problematiku (např.: Jména, Přezdívky, Had, Místa si vymění, Ruce, Loď, Tiché řady, Míček: Co mám /nemám rád(a)), apod.

2. sociometrie (ŠMP, VP)

- zvláštní místnost
- individuální práce se žáky

3. práce se třídou (komunitní kruh) (ŠMP, VP, ŠSP) za účasti TU

- pojmenování problému ve třídním klimatu

4. Vypracování závěrečné zprávy(ŠMP, VP)

- důvěrná
- popis I., II., III. části pásma k mapování vztahů
- závěr
- doporučení, rizika, odkaz na metodický pokyn MŠMT ČR čj.: 28275/200-22

5. Info a diskuze TU, ŠMP, VP, VŠ

- popis dění ve třídě
- kroky k řešení
- role pedagoga

6. Kulatý stůl „INFO“ (ŠMP, VP, VŠ)

- schůzka s pedagogy, kteří ve tř. učí – seznámení s problematikou
- pedagogický sbor

7. Schůzka s rodiči (VŠ – písemná forma)

- „mimořádná“
- účast TU, VP, ŠMP, VŠ
- seznámení se problémem (obecně) ne jmenovitě!

- pokud má zákonný zástupce zájem mluvit vždy individuálně se zákonným zástupcem o jeho dítěti

8. Výchovná komise

- písemná forma vyzvání

Nástin struktury výchovné komise:

- Úvod, přivítání – *vedení školy*
- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – *vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)*
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – *vedení školy*
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – *vedení školy*
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - *TU*
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - *TU*
- ***Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy***

Pozn. zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.

Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje (datum, struktura, závěr (na čem jsme se dohodli) podpisy všech zúčastněných, souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

9. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Instituce, zabývající se problematikou šikany	odborník/jméno zabývající se problematikou šikany	adresa	kontakt
Školní poradenské pracoviště školní psycholog, školní speciální pedagog	Výchovná poradkyně – Mgr. Michaela Matějková Metodik prevence sociálně patologických jevů – Mgr. Monika Gregorová, Mgr. Dita Látalová, Školní psycholog – Mgr. Michaela Rašková	ZŠ Sloup, Sloup 200	516 435 337
Pedagogicko – psychologická poradna Blansko	Oblastní metodik prevence - Mgr. Michaela Rašková	Nad Čertovkou 17, 67801 Blansko	Tel.:516 418 779 www.pppblansko.cz
Pedagogicko – psychologická poradna Boskovice	Mgr. Ivana Cvrkalová	Havlíčková 35, 68001 Boskovice	Tel.: 516 454 178 721 754 139 www.pppboskovice.cz
Středisko výchovné		Bořetická 422	Tel.: 544 234 629

péče pro děti a mládež HELP ME		Brno Židenice	
Středisko výchovné péče pro děti a mládež - ambulance		Hlinky 140, Brno – Staré Brno 60300	Tel.: 543212218
Středisko výchovné péče		Veslařská 246 637 00 Brno	Tel.:543 216 685
Středisko sociální pomoci dětem		Hapalova 4, 621 00 Brno	Tel.: 541 229 298 spondea@sky.cz
Psychiatrická léčebna		Brno – Černovice, Hůskova 2	Tel.: 548 123 404
Krizové centrum Psychiatrické první pomoci		Jihlavská 20, 625 00 Brno	Tel.: 547 192 078
OSPOD	Vedoucí oddělení –Mgr. Jana Fadrná	Nám. Republiky 1, 678 01 Blansko	Tel.: 516 775 358
OSPOD	Kurátor pro děti a mládež- Mgr. Zdenka Hlaváčková	Nám. Republiky 1, 678 01 Blansko	Tel.: 516 775 231
OSPOD	Kurátor pro děti a mládež – Milan Daněk	Nám. Republiky 1, 678 01 Blansko	Tel.: 516 775 227
Sdružení Podané ruce, o.s.	Radovan Voříšek Jan Veselý	Hapalova 22, 621 00 Brno	Tel.: 549 211 278 prevcentrum@volny.cz www.podaneruce.cz
Prevcentrum	Ing. Aleš Herzog	Sadová 2, 678 01 Blansko	Tel.: 516 410 621
Policie ČR, Městské ředitelství Brno		Cejl 4/6 611 38 Brno	Tel.: 541 521 111 415 250 019
Probační a mediační služba ČR	Mgr. Brandstatterová Renáta Mgr. Wesselsová Alena	Hybešova 457, 678 01 Blansko	Tel.:516 429 206 516 429 205 www.pmscz.cz
Dětský diagnostický ústav		Hlinky 140 603 00 Brno	543 212 218 ddu@ddu.sss.brno.cz

10.Práce se třídou

PREVENCE: bezpečné klima, kamarádské vztahy – charta třídy: nastavení pravidel (spolupráce učitel + žáci)

- třídnické hodiny, výuka
- výlety
- víkendové akce
- adaptační pobyty

Linky důvěry (regionální a nadregionální) a internetové poradny

- Linka bezpečí a Krizové centrum (nadace Naše dítě)
Ústavní 95/91, 18100 Praha 8
0800155555
Telefonní linka je bezplatně přístupná z celé republiky a je v provozu 24 hodin denně.
- Bílý kruh bezpečí
(Sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti a jejich blízkým)
Duškova 20, 150 00 Praha 5
(02) 5731 7100
Bílý kruh bezpečí zřídil v poslední době poradny v dalších městech: v Brně, Ostravě, Olomouci, Plzni a Pardubicích.
- Občanské sdružení proti šikanování
Podbabská 17, 160 41 Praha 6
www.sikana.cz
- Amnesty International ČR
Palackého 9, Praha 1
(02) 249446993
amnesty@ecn.cz
- www.minimalizacesikany.cz
- MŠMT
na tel. 257 193 310 (doc. Bohumil Stejskal) poskytuje školám, žákům i rodičům odbornou a metodickou pomoc